

Παίζουμε ένα ποίημα;

Συγγραφείς, αναγνώστες και κριτικοί μπορούν να παίξουν, μαζί ή μόνοι, ένα ποίημα με διαφορετικούς τρόπους, σαν παιχνίδι, όργανο, θέατρο, στίχο, παρτιτούρα. Η τακτική αυτή στήλη παίζει κάθε φορά ένα πρόσφατο ελληνόγλωσσο ποίημα, για να θέσει ένα γενικό ποιητικό, αισθητικό ή άλλο παρεμφερές θέμα.

(7) Ο νέος ποιητής

Παυλίνα Μάρβιν: «Πρόλαβες να διαβάσεις τον Ρίλκε;» (2014)

Έκοβε τα μαλλιά του στους διαδρόμους
της πολυκατοικίας. Διερωτόμουν,
μαζί του στο ασανσέρ, ενώ ανερχόμουν
στον τρίτο, με ψαλιδισμένους ώμους

από τον φόβο: Δεν έχει καθρέφτες
στο σπίτι; Με κεριά, μου είπαν κατόπιν,
πως τη δόση του φτιάχνει. Με δε φταις
αγόρι μου, του φέρναν γάλα (και το 'πινε

όλο), γειτόνισσες συντρέχτριες, που είναι
δύσκολη η ζωή. Τα Γράμματα σ' έναν
νέο ποιητή βρήκα μια νύχτα στη θυρίδα.

Ξέσπασε πυρκαγιά· τον βάζαν, είδα,
στο κλουβί, καθώς έπαιζε *Kill Bill* —και
με ρώτησε αν διάβασα τον Ρίλκε.

(από την υπό έκδοση συλλογή *Θαύματα* του Πολύφημου - 28 σονέτα για την πολυκατοικία μου)

Η ομιλήτρια αυτού του εντατικά δραματοποιημένου ποιήματος ανεβαίνει στο διαμέρισμά της στον 3ο όροφο με ψαλιδισμένους ώμους, φοβισμένη από τα ψαλιδισμένα μαλλιά του ενοίκου του 2ου που είναι μαζί της στο ασανσέρ. Διερωτάται γιατί τα κόβει στους διαδρόμους της πολυκατοικίας. Δεν του λείπουν οι καθρέφτες, μαθαίνει, του λείπει το φως επειδή δεν έχει να πληρώσει το ρεύμα. Της το είπαν οι γειτόνισσες που τον συντρέχουν και τον παρηγορούν. Εκείνος φαίνεται πως κατάλαβε τα συγγραφικά της ενδιαφέροντα και άφησε στη θυρίδα της τα *Γράμματα σ' έναν νέο ποιητή* του Ρίλκε. Κάποιο βράδυ ξέσπασε πυρκαγιά στο διαμέρισμά του, ίσως από τα κεριά που ο τοξικομανής χρησιμοποιούσε για να φτιάξει τη δόση του. Η τηλεόρασή της έπαιζε την ταινία *Kill Bill* όταν είδε να τον βάζουν στην κλούβα. Η τελευταία σκέψη του πριν μπει μέσα ήταν να τη ρωτήσει αν πρόλαβε να διαβάσει τον Ρίλκε που της άφησε.

Μπορούμε να θεωρήσουμε πως το ποίημα αυτό είναι η έμπρακτη απάντηση της ομιλήτριας στην ερώτηση του χειμαζόμενου άνδρα. Δείχνει πως όχι μόνο διάβασε τον Ρίλκε αλλά μπορεί και να αξιοποιήσει όλα τα διδάγματά του, και μάλιστα με εντυπωσιακά τεχνικά μέσα (διασκελισμοί, ομοιοκατάληκτοι αιφνιδιασμοί, αντιστικτική σύνταξη και κινηματογραφική τεχνική). Αυτή η δεξιοτεχνική αξιοποίηση παράγει μία ακόμα παραλλαγή σε μία κεντρική μορφή της νεώτερης ποίησης, τον εξαρτημένο από ουσίες ποιητή που συναντάμε από τους Άγγλους Ρομαντικούς ως τους Αμερικανούς Μπητ. Τα *Γράμματα σ' έναν νέο ποιητή* (γραμμένα την περίοδο 1902-1908) δεν είναι εγχειρίδιο ποιητικής αλλά αυτο-μυθοποίησης, όπως ξέρουμε και από περιπτώσεις Ελλήνων συγγραφέων από το Μεσοπόλεμο ως σήμερα. Δεν διδάσκουν πώς να γράφει κανείς αλλά πώς να επινοήσει τον εαυτό του ως Ποιητή. Ακολουθώντας τις οδηγίες των *Γραμμάτων*, αυτό ακριβώς καταφέρνει με το ποίημά της και η ομιλήτρια για τον άνδρα που η κλούβα τον πήρε τοξικομανή και το σονέτο της τον έφερε πίσω ποιητή.

Η εικόνα του μοναχικού και ανέστιου ποιητή μετά τη φωτιά ενισχύεται από το ποίημα «Ρίλκε: Μετά τη φωτιά» (2005) του Σέιμουσ Χήνου, μετάφραση με μικρές αλλά τολμηρές ελευθερίες του ποιήματος του Ρίλκε "*Die Brandstätte*" [= «Η σκηνή της φωτιάς»] (1908). Ο ήρωας των Ρίλκε/Χήνου γυρίζει στο καμένο σπίτι του μετά από κάποιο διάστημα (όπως θα έκανε ο ήρωας της Μάρβιν επιστρέφοντας στο διαμέρισμά του), ανασύρει από τα αποκαΐδια ένα δοχείο (όπως εκείνα που χρησιμοποιούσε ο τοξικομανής για τη δόση του) και το δείχνει σε κά-

ποια παιδιά που έπαιζαν (όπως θα έκανε ο ποιητής στις γειτόνισσες), προσπαθώντας να τα κάνει να καταλάβουν. Εκείνα όμως δεν φαίνεται να καταλαβαίνουν τίποτε, κάνοντάς τον να αισθανθεί τελείως αποξενωμένος τόσο από το παρελθόν όσο και από το περιβάλλον του.

Seamus Heaney: “Rilke: After the Fire”

*Early autumn morning hesitated,
Shying at newness, an emptiness behind
Scorched linden trees still crowding in around
The moorland house, now just one more wallstead
Where youngsters in a pack from god knows where
Hunted and yelled and ran wild in a pack.
Yet all of them fell silent when he appeared,
The son of the place, and with a long forked stick
Dragged an out-of-shape old can or kettle
From under hot, half burnt-away house-beams;
And then, like one with a doubtful tale to tell,
Turned to the others present, at great pains
To make them realise what had stood so.
For now that it was gone, it all seemed
Far stranger: more fantastical than Pharaoh.
And he was changed: a foreigner among them.*

Όπου κι αν τον πήγε η κλούβα, διαβάζοντας το δαιμόνιο σονέτο της Παυλίνας Μάρβιν, ο ένοικος του 2ου ορόφου θα κατάλαβε πως, όταν γυρίσει στο καμένο διαμέρισμά του, θα αισθανθεί ξένος και, αν θέλει να επικοινωνήσει ξανά, θα χρειαστεί να ξεκινήσει κάνοντας την απεξαρτημένη ξενότητα ποίηση. Ταυτόχρονα όμως θα επιβεβαίωσε πως ποιητής δε γίνεται κανείς γράφοντας στίχους αλλά φτιάχνοντας σολιστικά σονέτα «κατά τες συνταγές» καθιερωμένων ποιητών, όπως τα *Γράμματα σ' έναν νέο ποιητή* του κορυφαίου σονετογράφου Ρίλκε, και γι' αυτό της τα χάρισε και ήθελε να βεβαιωθεί πως πρόλαβε να τα διαβάσει.